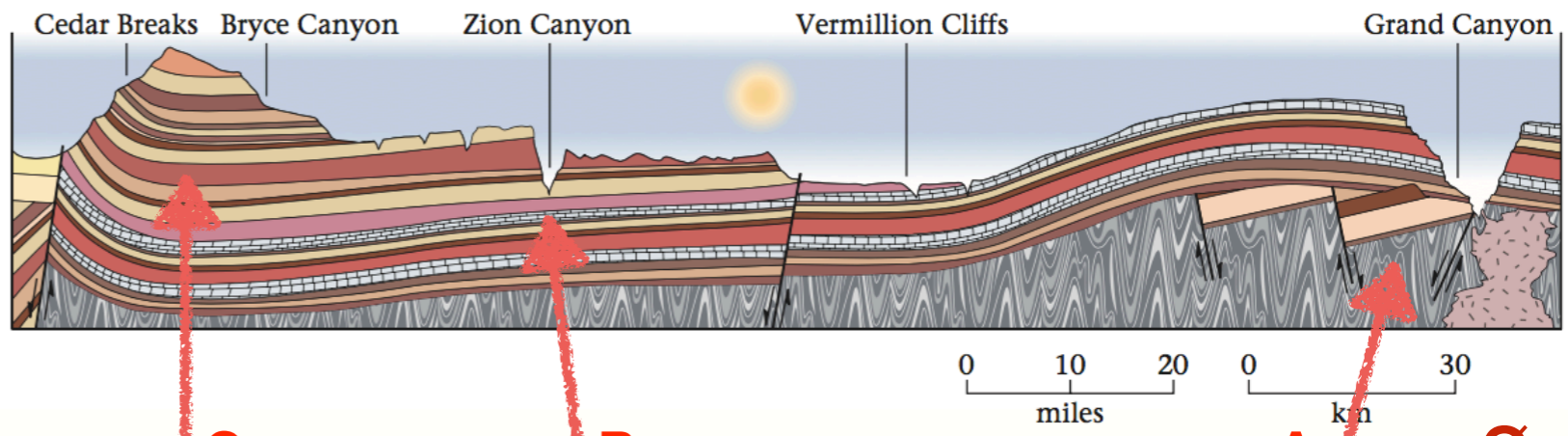
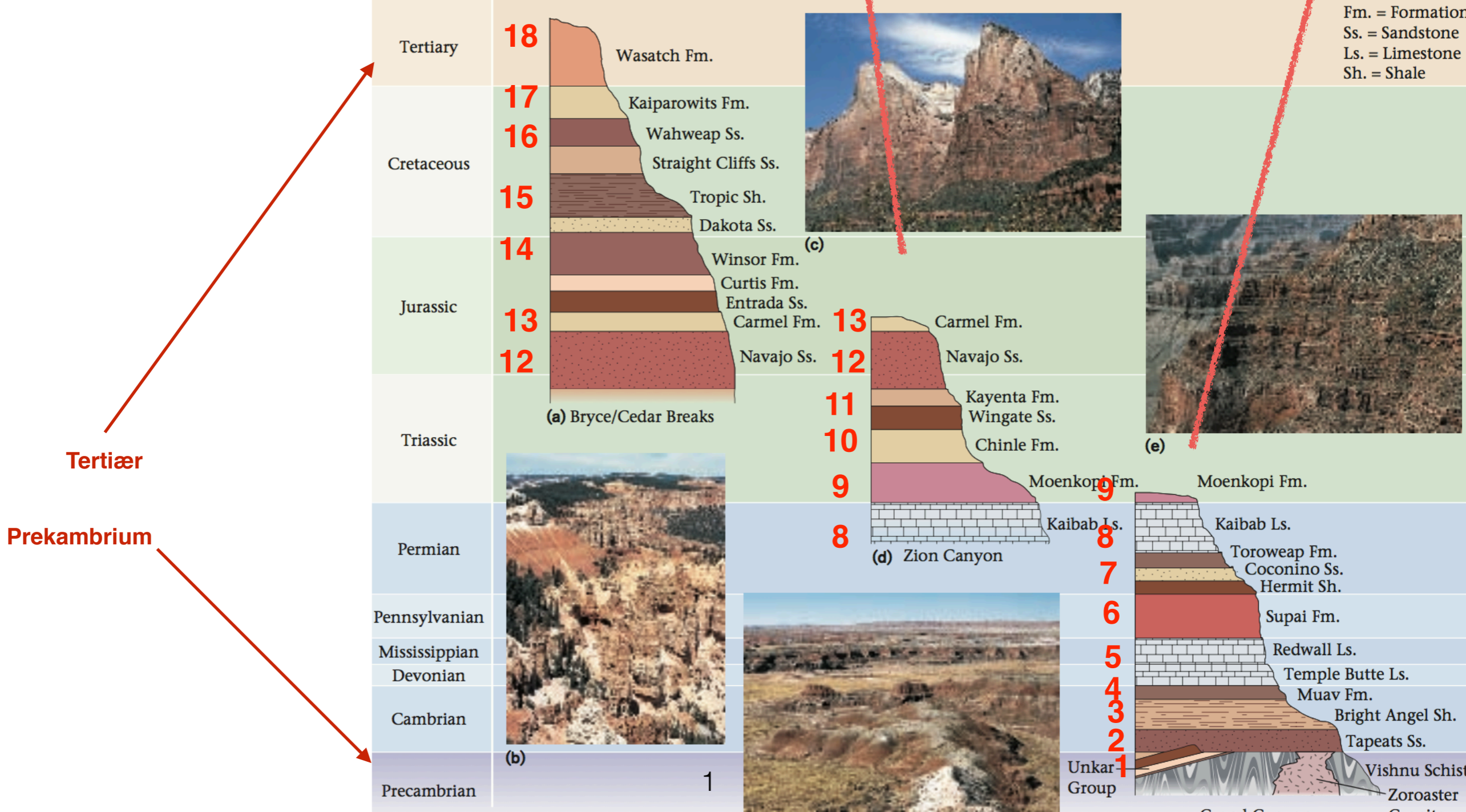

For å lage et Geologisk tidsskala i 1800-tallet, korrelerte man stratigrafiene og fossilene flere steder (stort sett i Europa, ikke USA)

Vest

Øst

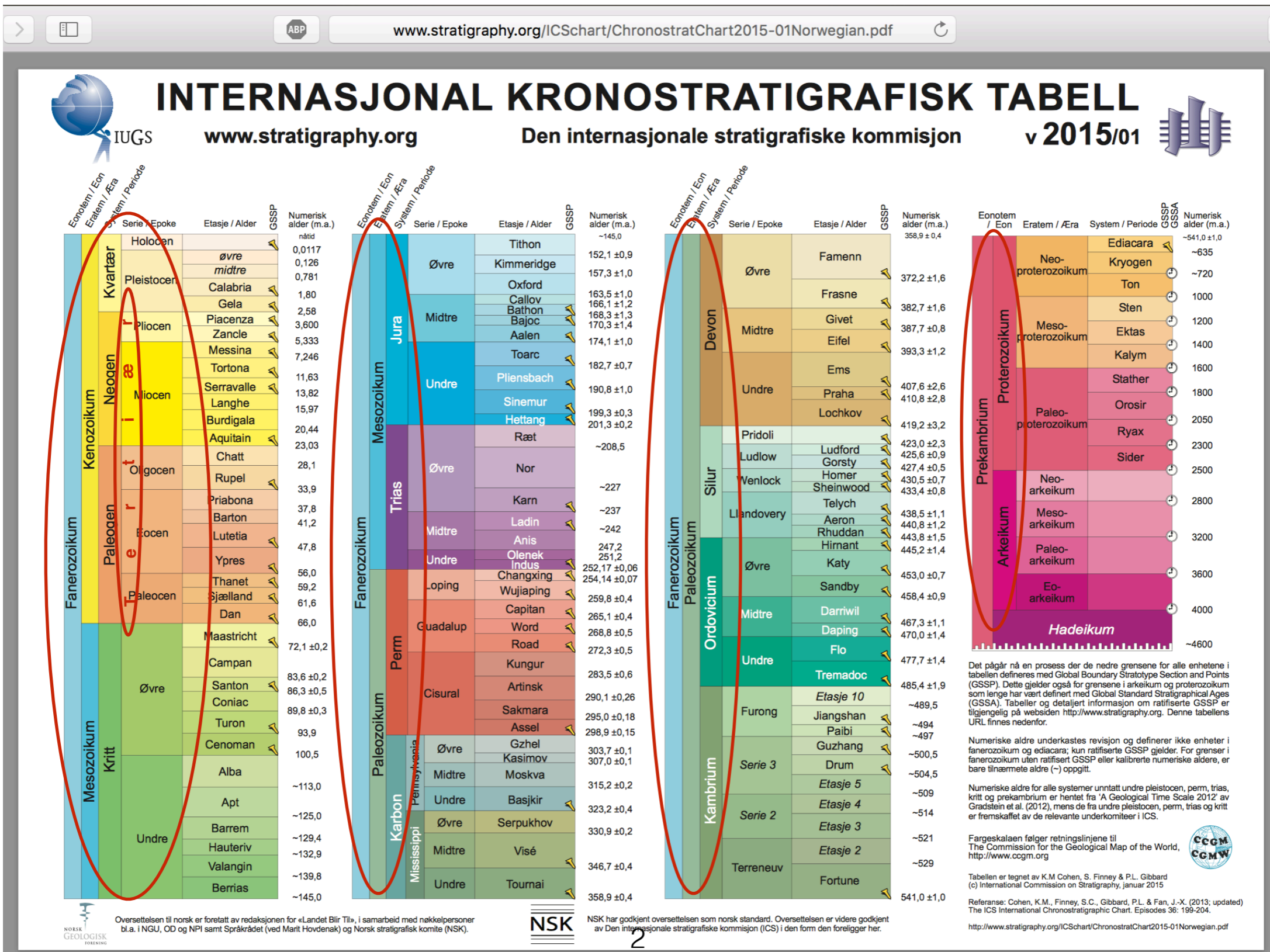
Tertiær

Prekambrium

Norske ord og stavemåter.

(På norsk bruker man *ikke* store forbokstaver for tidsnavn: januar, mandag, prekambrium, kambrium ...)

De viktige ordene er sirklet.

Oversettelsen til norsk er foretatt av redaksjonen for «Landet Blir Til», i samarbeid med nøkkelpersoner bl.a. i NGU, OD og NPI samt Språkrådet (ved Marit Hovdenak) og Norsk stratigrafisk komite (NSK).

NSK har godkjent oversettelsen som norsk standard. Oversettelsen er videre godkjent av Den internasjonale stratigrafiske kommisjon (ICS) i den form den foreligger her.

Det pågår nå en prosess der de nedre grensene for alle enhetene i tabellen defineres med Global Boundary Stratotype Section and Points (GSSP). Dette gjelder også for grensene i arkeikum og proterozoikum som lenge har vært definert med Global Standard Stratigraphical Ages (GSSA). Tabeller og detaljert informasjon om ratifiserte GSSP er tilgjengelig på websiden <http://www.stratigraphy.org>. Denne tabellens URL finnes nedenfor.

Numeriske aldre underkastes revisjon og definerer ikke enheter i fanoerozoikum og ediacara; kun ratifiserte GSSP gjelder. For grenser i fanoerozoikum uten ratifisert GSSP eller kalibrerte numeriske aldre, er bare tilnærmete aldre (-) oppgitt.

Numeriske aldre for alle systemer unntatt undre pleistocen, perm, trias, kritt og prekambrium er hentet fra 'A Geological Time Scale 2012' av Gradstein et al. (2012), mens de fra undre pleistocen, perm, trias og kritt er fremskaffet av de relevante underkomiteer i ICS.

Fargeskalaen følger retningslinjene til The Commission for the Geological Map of the World, <http://www.ccgw.org>

Tabellen er tegnet av K.M. Cohen, S. Finney & P.L. Gibbard (c) International Commission on Stratigraphy, januar 2015

Referanse: Cohen, K.M., Finney, S.C., Gibbard, P.L. & Fan, J.-X. (2013; updated) The ICS International Chronostratigraphic Chart. Episodes 36: 199-204.

<http://www.stratigraphy.org/ICSchart/ChronostratChart2015-01Norwegian.pdf>

Geologic Time Scale Geologisk tidsskala

Eon	Era	Period	Epoch	Age(my)	
Phanerozoic (Visible Life)	kenozoikum <small>Cenozoic (Recent Life) (Age of Mammals)</small>	kvartær Quaternary	Holocene	0.01	
			Pleistocene	1.8	
		tertiær Tertiary	neogen paleogen	Pliocene	5.3
				Miocene	23.0
				Oligocene	33.9
				Eocene	55.8
				Paleocene	65.5
	mesozoikum <small>Mesozoic (Middle Life) (Age of Reptiles)</small>	kritt Cretaceous	Jura	145	
			Triassic	200	
			Permian	251	
			Pennsylvanian	299	
			Mississippian	318	
			Devonian	359	
			Silurian	416	
paleozoikum <small>Paleozoic (Ancient Life)</small>	karbon devon silur ordovicium kambrium	Ordovician	444		
		Cambrian	488		
		Proterozoic (Early Life)	542		
		Archean	2500		
Hadean	3800	4600			

ca. 10 ka

ca. 66 Ma

Kun disse fire aldere bør pugges for eksamen

ca. 540 Ma

ca. 4,6 Ga

Det er viktig for geologer å kunne disse rekker når de snakker med andre geologer om hva som har hendt før i tiden.

(Som det er viktig å kunne:

januar, februar, mars... mandag, tirsdag,...)

Disse navn bør pugges på engelsk eller norsk for eksamen.

Geologic Time Scale

Eon	Era	Period	Epoch	Age(my)
Phanerozoic (Visible Life)	Cenozoic (Recent Life) (Age of Mammals)	Quaternary	Holocene	0.01
			Pleistocene	1.8
		Tertiary	Pliocene	5.3
			Miocene	23.0
			Oligocene	33.9
			Eocene	55.8
			Paleocene	65.5
	Mesozoic (Middle Life) (Age of Reptiles)	Cretaceous		145
		Jurassic		200
		Triassic		251
	Paleozoic (Ancient Life)	Permian		299
		Pennsylvanian		318
		Mississippian		359
		Devonian		416
Silurian			444	
Ordovician			488	
Cambrian			542	
Proterozoic (Early Life)				542
		Oldest Known Life		2500
Archean				3800
		Oldest Known Rocks		3800
Hadean				4600
		Age of the Earth		4600

“kambrisk eksplosjon” av synlig liv

prekambrium (“før-kambrium”)

prekambrium

ca. 540 Ma

Geologic Time Scale

Eon	Era	Period	Epoch	Age(my)
Phanerozoic (Visible Life)	("ny dyr") Cenozoic (Recent Life) (Age of Mammals)	Quaternary	Holocene	0.01
			Pleistocene	1.8
		Tertiary	Pliocene	5.3
			Miocene	23.0
			Oligocene	33.9
			Eocene	55.8
			Paleocene	65.5
	("mellom dyr") Mesozoic (Middle Life) (Age of Reptiles)	Cretaceous		145
		Jurassic		200
		Triassic		251
	("urgammel dyr") Paleozoic (Ancient Life)	Permian		299
		Pennsylvanian		318
		Mississippian		359
		Devonian		416
Silurian			444	
Ordovician			488	
Cambrian			542	
Proterozoic (Early Life)				542
		Oldest Known Life		2500
Archean				3800
		Oldest Known Rocks		3800
Hadean				4600
		Age of the Earth	5	4600

fanerozoikum
("synlig dyr")

proterozoikum
("tidlig dyr")

prekambrium

"kambrisk eksplosjon"
dyr oppfant harde
kroppsdeler av SiO₂
og CaCO₂ som ble
til fossiler

Geologisk tidsskala

Geologic Time Scale

Eon	Era	Period	Epoch	Age(my)	
Phanerozoic (Visible Life)	Cenozoic (Recent Life) (Age of Mammals)	Quaternary	Holocene	0.01	
			Pleistocene	1.8	
		Tertiary	neogen	Pliocene	5.3
				Miocene	23.0
			paleogen	Oligocene	33.9
				Eocene	55.8
				Paleocene	65.5
	Mesozoic (Middle Life) (Age of Reptiles)	Cretaceous	kritt		145
				Jurassic	trias
		Triassic		251	
	Paleozoic (Ancient Life)	paleozoikum	Permian	perm	299
			Pennsylvanian		318
			Mississippian	karbon	359
			Devonian	devon	416
Silurian			silur	444	
Ordovician			ordovicium	488	
Cambrian			kambrium	542	
Proterozoic (Early Life)				542	
Archean		Oldest Known Life		2500	
		Oldest Known Rocks		3800	
Hadean		Age of the Earth	6	4600	

fanerozoikum

Disse navn bør pugges på engelsk eller norsk for eksamen.

proterozoikum

arkeikum

perm
karbon
djevel
S ilur
O rdovicium
K ambrium

“KOS med Djevelen, spis Karbonader på Perm” ?

Geologisk tidsskala

Geologic Time Scale

Eon	Era	Period	Epoch	Age(my)
Phanerozoic (Visible Life)	kenozoikum Cenozoic (Recent Life) (Age of Mammals)	kvartær Quaternary	Holocene	0.01
			Pleistocene	1.8
		neogen Tertiary	Pliocene	5.3
			Miocene	23.0
			Oligocene	33.9
		paleogen	Eocene	55.8
			Paleocene	65.5
	mesozoikum Mesozoic (Middle Life) (Age of Reptiles)	kritt Cretaceous		
		jura Jurassic		145
		trias Triassic		200
	paleozoikum Paleozoic (Ancient Life)	perm Permian		251
		Permian		299
		karbon Mississippian		318
		devon Devonian		359
silur Silurian			416	
ordovicium Ordovician			444	
kambrium Cambrian			488	
proterozoikum Proterozoic (Early Life)			542	
arkeikum Archean	Oldest Known Life			2500
	Oldest Known Rocks			3800
Hadean				4600
Age of the Earth				7

fanerozoikum

Disse navn bør pugges på engelsk eller norsk for eksamen.

proterozoikum

arkeikum

Huskeregler:
PEOM P P

Kritt
Jura
Trias

“Tre Jur av Kritt”

perm
karbon
djevel
S ilur
O rdovicium
K ambrium

“KOS med Djevelen, spis Karbonader på Perm”

“KOS DoK på Perm”

DEN GEOLOGISKE TIDSSKALAEN

Kilde: Oljedirektoratet

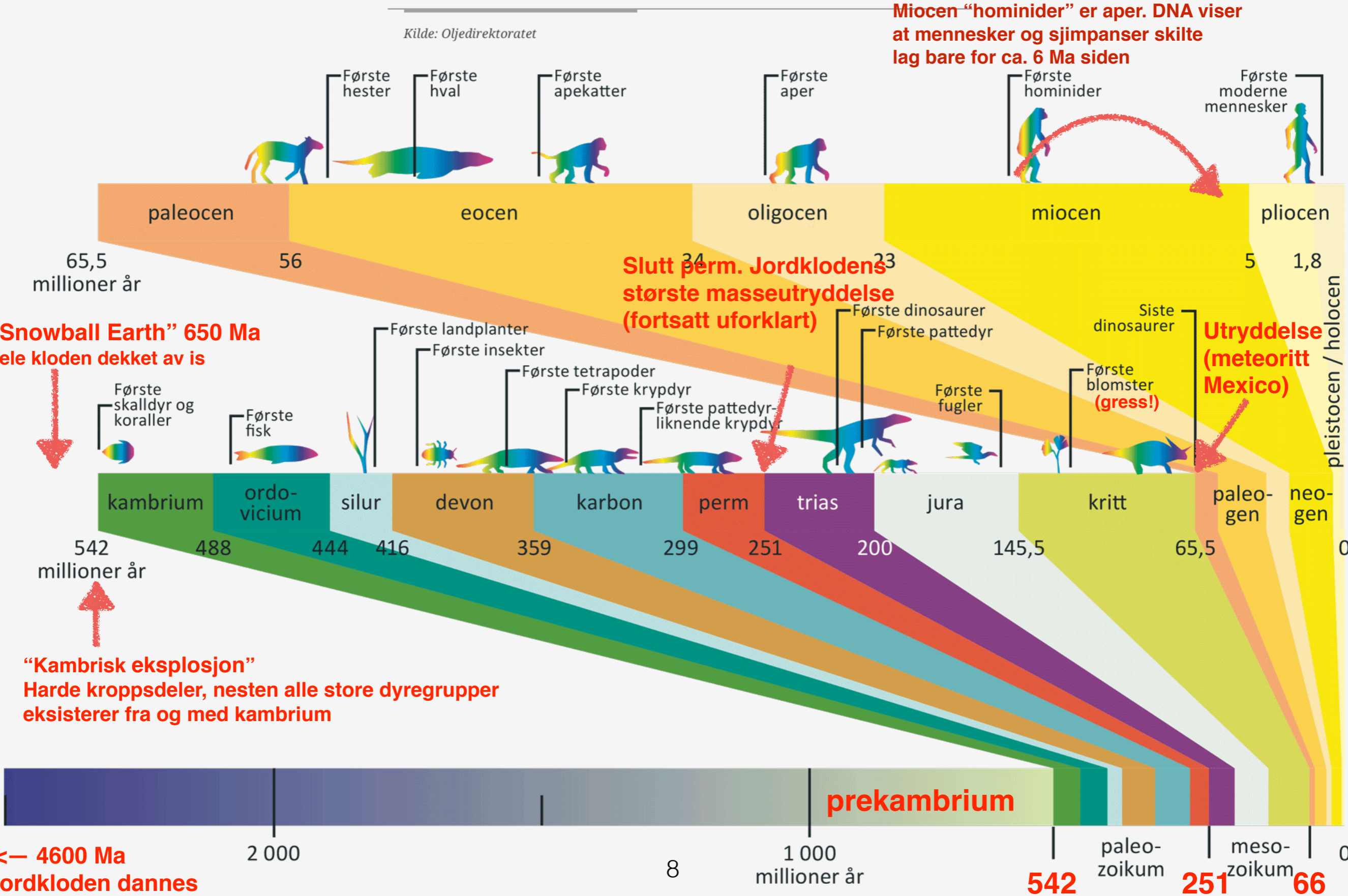
Miocen "hominider" er aper. DNA viser at mennesker og sjimpanser skilte lag bare for ca. 6 Ma siden

"Snowball Earth" 650 Ma hele kloden dekket av is

Slutt perm. Jordklodens største masseutryddelse (fortsatt uforklart)

Utryddelse (meteoritt Mexico)

"Kambrisk eksplosjon" Harde kroppsdeler, nesten alle store dyregrupper eksisterer fra og med kambrium

← 4600 Ma jordkloden dannes

2 000

8

1 000 millioner år

542

paleozoikum

251

mesozoikum

66

pleistocen / holocen

ABP

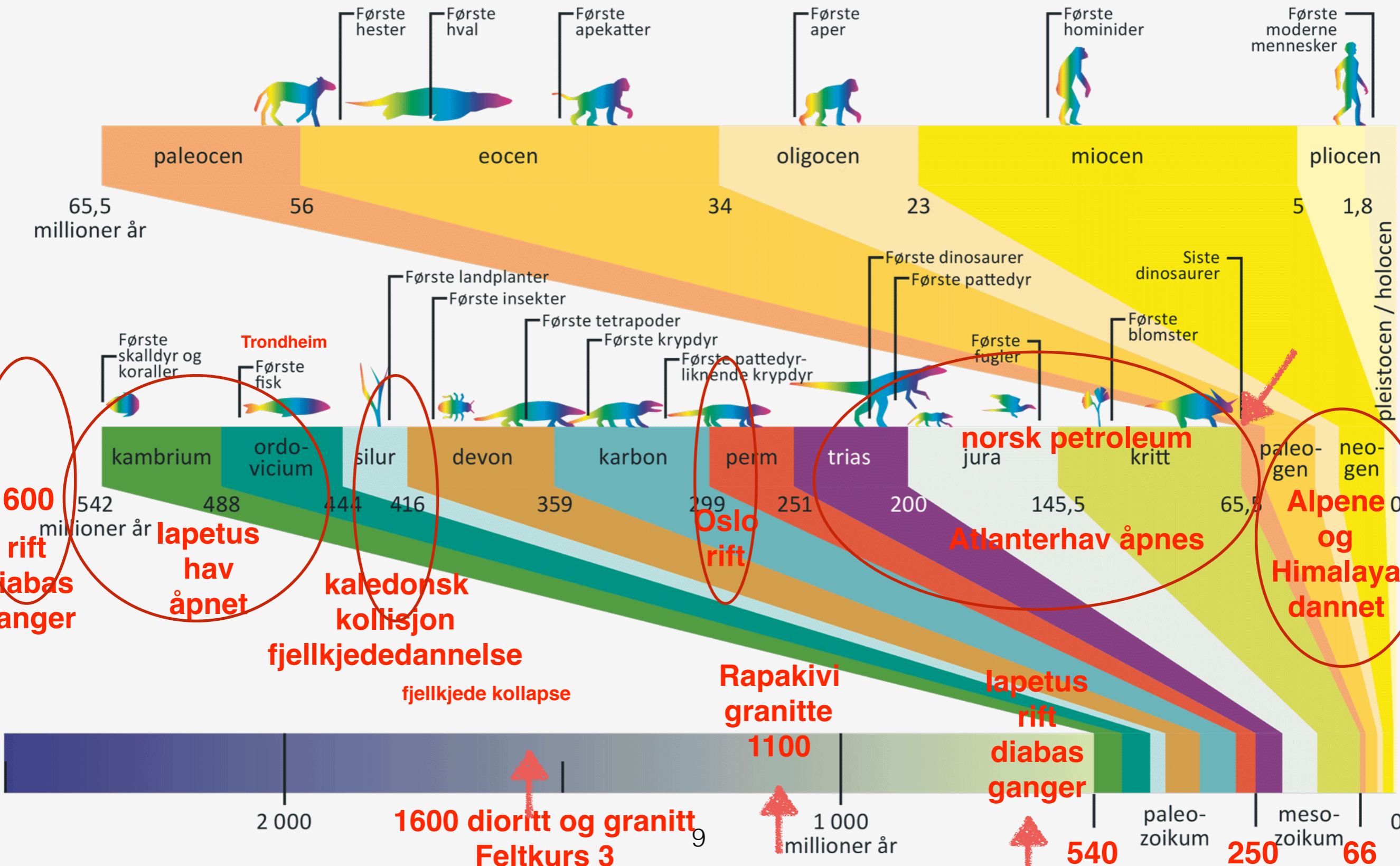

MENY

DEN GEOLOGISKE TIDSSKALAEN

Kilde: Oljedirektoratet

Fanozoikum		Serie / Epoke	Etasje / Alder	alder (m.a.)
Kvartær	Holocen		nåtid	
		øvre	0,0117	
	Pleistocen	midtre	0,126	
		Calabria	0,781	
	Pliocen	Gela	1,80	
		Piacenza	2,58	
	Neogen	Miocen	Zancle	3,600
			Messina	5,333
		Tortona	7,246	
		Oligocen	Serravalle	11,63
Langhe			13,82	
Burdigala			15,97	
Eocen		Aquitain	20,44	
		Chatt	23,03	
Paleocen		Eocen	Rupel	28,1
			Priabona	33,9
	Oligocen	Barton	37,8	
		Lutetia	41,2	
		Ypres	47,8	
	Kritt	Øvre	Thanet	56,0
			Sjælland	59,2
		Undre	Dan	61,6
			Maastricht	66,0
			Campan	72,1 ± 0,2
Mesozoikum	Øvre	Santon	83,6 ± 0,2	
		Coniac	86,3 ± 0,5	
	Midtre	Turon	89,8 ± 0,3	
		Cenoman	93,9	
	Undre	Alba	100,5	
		Apt	~113,0	
		Barrem	~125,0	
		Hauteriv	~129,4	
		Valangin	~132,9	
		Berrias	~139,8	
		~145,0		

Fanozoikum		Serie / Epoke	Etasje / Alder	alder (m.a.)
Mesozoikum	Øvre	Tithon	~145,0	
		Kimmeridge	152,1 ± 0,9	
	Midtre	Oxford	157,3 ± 1,0	
		Callov	163,5 ± 1,0	
		Bathon	166,1 ± 1,2	
	Undre	Bajoc	168,3 ± 1,3	
		Aalen	170,3 ± 1,4	
		Toarc	174,1 ± 1,0	
		Pliensbach	182,7 ± 0,7	
	Trias	Øvre	Sinemur	190,8 ± 1,0
Hettang			199,3 ± 0,3	
Ræt			201,3 ± 0,2	
Midtre		Nor	~208,5	
		Karn	~227	
Undre		Ladin	~237	
		Anis	~242	
		Olenek	247,2	
Perm		Øvre	Indus	251,2
			Changxing	252,17 ± 0,06
	Midtre	Wujiaping	254,14 ± 0,07	
		Loping	259,8 ± 0,4	
	Undre	Capitan	265,1 ± 0,4	
		Word	268,8 ± 0,5	
		Road	272,3 ± 0,5	
		Kungur	283,5 ± 0,6	
		Artinsk	290,1 ± 0,26	
		Sakmara	295,0 ± 0,18	
Karbon	Øvre	Assel	298,9 ± 0,15	
		Gzhel	303,7 ± 0,1	
	Midtre	Kasimov	307,0 ± 0,1	
		Moskva	315,2 ± 0,2	
	Undre	Basjkir	323,2 ± 0,4	
		Serpukhov	330,9 ± 0,2	
	Pennsylvania	Øvre	Visé	346,7 ± 0,4
			Tournai	358,9 ± 0,4
		Midtre		
			Undre	
Mississippi	Øvre			
		Undre		
	Midtre			
		Undre		

Fanozoikum		Serie / Epoke	Etasje / Alder	alder (m.a.)
Mesozoikum	Øvre	Famenn	372,2 ± 1,6	
		Frasne	382,7 ± 1,6	
	Midtre	Givet	387,7 ± 0,8	
		Eifel	393,3 ± 1,2	
		Ems	407,6 ± 2,6	
	Undre	Praha	410,8 ± 2,8	
		Lochkov	419,2 ± 3,2	
		Pridoli	423,0 ± 2,3	
		Ludlow	425,6 ± 0,9	
	Silur	Øvre	Gorsty	427,4 ± 0,5
Homer			430,5 ± 0,7	
Midtre		Sheinwood	433,4 ± 0,8	
		Telych	438,5 ± 1,1	
Undre		Aeron	440,8 ± 1,2	
		Rhuddan	443,8 ± 1,5	
Ordovicium		Øvre	Hirnant	445,2 ± 1,4
			Katy	453,0 ± 0,7
		Midtre	Sandby	458,4 ± 0,9
			Darriwil	467,3 ± 1,1
	Undre	Daping	470,0 ± 1,4	
		Flo	477,7 ± 1,4	
	Kambrium	Øvre	Tremadoc	485,4 ± 1,9
			Furong	~489,5
		Midtre	Jiangshan	~494
			Paibi	~497
Undre		Guzhang	~500,5	
		Drum	~504,5	
Terreneuv		Serie 3	Etasje 5	~509
			Etasje 4	~514
		Serie 2	Etasje 3	~521
			Etasje 2	~529
Fortune				

Prekambrium		Serie / Epoke	Etasje / Alder	alder (m.a.)
Proterozoikum	Neo-proterozoikum	Ediacara		
		Kryogen		
	Meso-proterozoikum	Ton		
		Sten		
		Ektas		
	Paleo-proterozoikum	Kalymin		
		Stather		
			Orosir	
			Ryax	
Arkeikum	Neo-arkeikum			
	Meso-arkeikum			
		Paleo-arkeikum		
Eo-arkeikum				
Hadeikum				

Det pågår nå en prosess der de nedre grensen tabellen defineres med Global Boundary Stratotyp (GSSP). Dette gjelder også for grensene i arkeikum som lenge har vært definert med Global Standard (GSSA). Tabeller og detaljert informasjon om tilgjengelig på websiden <http://www.stratigraphy.org> URL finnes nedenfor.

Numeriske aldre underkastes revisjon og defineres for fanozoikum og ediacara; kun ratifiserte GSSP for fanozoikum uten ratifisert GSSP eller kalibrerte bare tilnærmete aldre (~) oppgitt.

Numeriske aldre for alle systemer unntatt undre pleistocen og prekambrium er hentet fra 'A Geological Time Scale' av Gradstein et al. (2012), mens de fra undre pleistocen er fremskaffet av de relevante underkomiteer i ICS.

Fargeskalaen følger retningslinjene til The Commission for the Geological Map of the World (CGMW) <http://www.cgm.org>

Tabellen er tegnet av K.M Cohen, S. Finney & P.L. Gibbard (c) International Commission on Stratigraphy, januar 2012

Referanse: Cohen, K.M., Finney, S.C., Gibbard, P.L. & The ICS International Chronostratigraphic Chart. Episodic

<http://www.stratigraphy.org/ICSchart/ChronostratChart2012.pdf>

Oversettelsen til norsk er foretatt av redaksjonen for «Landet Blir Til», i samarbeid med nøkkelpersoner bl.a. i NGU, OD og NPI samt Språkrådet (ved Marit Hovdenak) og Norsk stratigrafisk komite (NSK).

NSK har godkjent oversettelsen som norsk standard. Oversettelsen er videre godkjent av Den internasjonale stratigrafiske kommisjon (ICS) i den form den foreligger her.

Norske petroleumsgeologer jobber mest med mesozoikum. De bruker disse 30 detaljerte tidsnavn. Men de fleste geologer klarer ikke lære dem utenat.

Maastricht
Campan
Santon
Coniac
Turon
Cenoman
Alba
Apt
Barrem
Hauteriv
Valangin
Berrias
Tithon
Kimmeridge
Oxford
Callov
Bathon
Bajoc
Aalen
Toarc
Pliensbach
Sinemur
Hettang
Ræt
Nor
Karn
Ladin
Anis
Olenek
Indus

Du må finne opp
visuelle huskeord som ligner.

For eksempel:

Maastricht blir et *Mast-rike*.
(et rike av antenner.)

Campan blir *Campingplass*.

Santon blir *Det Sant One*. (sant person)

Coniac blir *Konjakk*.

Turon blir *Tur-hann* (en turguide)

Cenoman blir *Scene-mann*.

Maastricht
Campan
Santon
Coniac

Så “lenker” du bildene sammen 2 og 2.

Ikke lag en fortelling.

**Med en lenke kan du gå framover eller bakover.
Eller starte i midten.**

I en Mast-rike er det en Campingplass.

I en Campingplass er det Sant One (en guru).

Sant One drikker Konjakk.

bare 2 ord lenkes

(Konjakk har ingen forbindelse til Camp)

Maastricht	Mast-rike
Campan	Campingplass
Santon	Sant One
Coniac	Konjakk
Turon	Tur-hann
Cenoman	Scene-mann
Alba	Albuer
Apt	Ape
Barrem	Bar-rem
Hauteriv	Hytte-rive
Valangin	Hval-ungen
Berrias	Bær-is
Tithon	Titanic
Kimmeridge	Kammer-edge
Oxford	Oxford Univ.
Callov	Kalv
Bathon	Batong
Bajoc	Bæsj
Aalen	Allan
Toarc	2 ark (Noah typ)
Pliensbach	Pleie ens bak
Sinemur	Sinus-mur
Hettang	En het tang
Ræt	Ratt
Nor	Nordpolen
Karn	Karneval
Ladin	Bin Laden
Anis	Anus
Olenek	Julenek
Indus	Industriområde

Maastricht
Campan
Santon
Coniac
Turon
Cenoman
Alba
Apt
Barrem
Hauteriv
Valangin
Berrias
Tithon
Kimmeridge
Oxford
Callov
Bathon
Bajoc
Aalen
Toarc
Pliensbach
Sinemur
Hettang
Ræt
Nor
Karn
Ladin
Anis
Olenek
Indus

Mast-rike
Campingplass
Sant One
Konjakk
Tur-hann
Scene-mann
Albuer
Ape
Bar-rem
Hytte-rive
Hval-ungen
Bær-is
Titanic
Kammer-edge
Oxford Univ.
Kalv
Batong
Bæsj
Allan
2 Ark (Noah typ)
Pleie ens bak
Sinus-mur
En het tang
Ratt
Nordpolen
Karneval
Bin Laden
Anus
Julenek
Industriområde

“Isotopisk aldersbestemmelse” = “Radiometrisk aldersbestemmelse”
(Unngå å si “aldersdatering” Det er smør på flesk.)

Volcanic ash (50 million years old)

Magmatiske bergarter kan dateres.

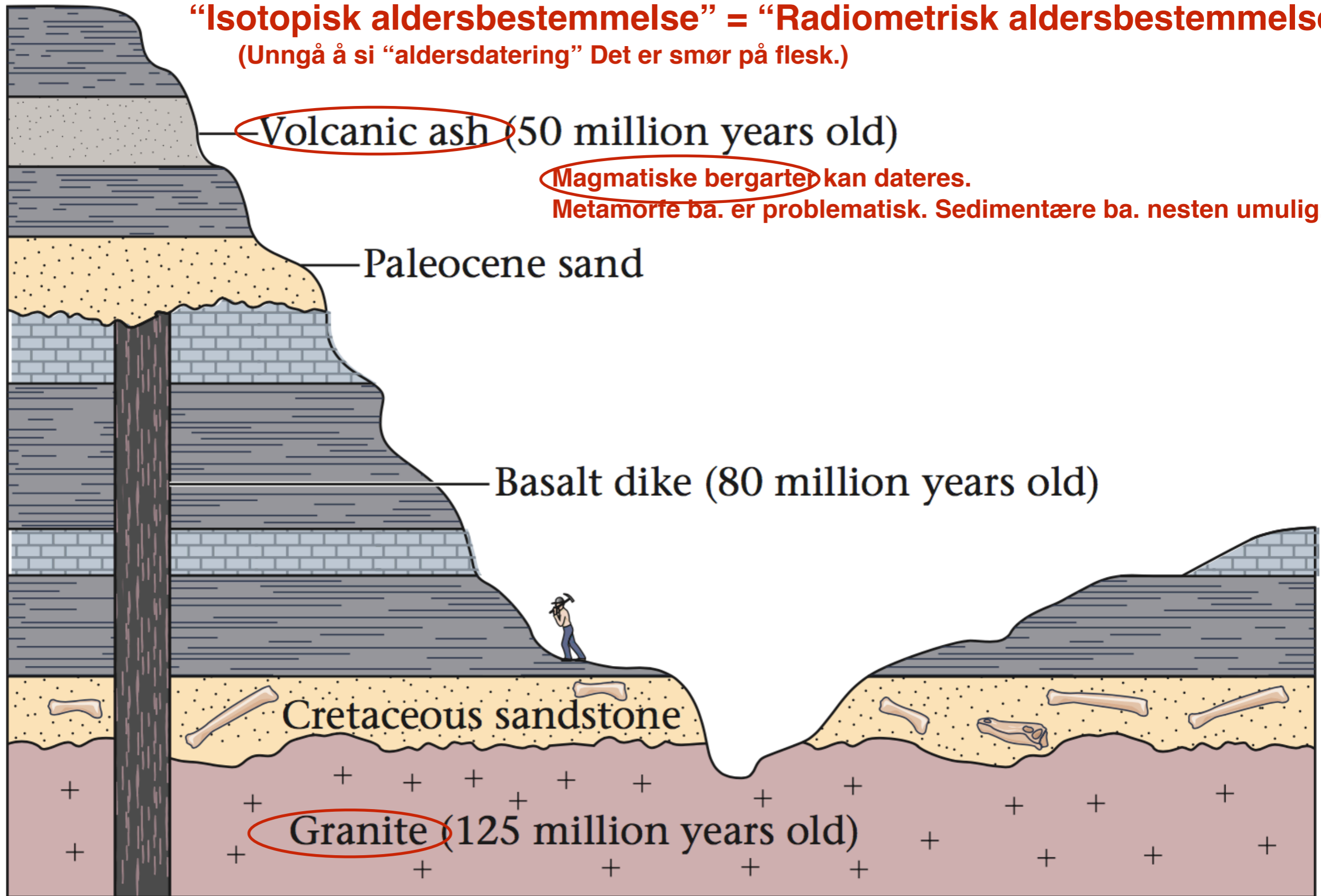
Metamorfe ba. er problematisk. Sedimentære ba. nesten umulig.

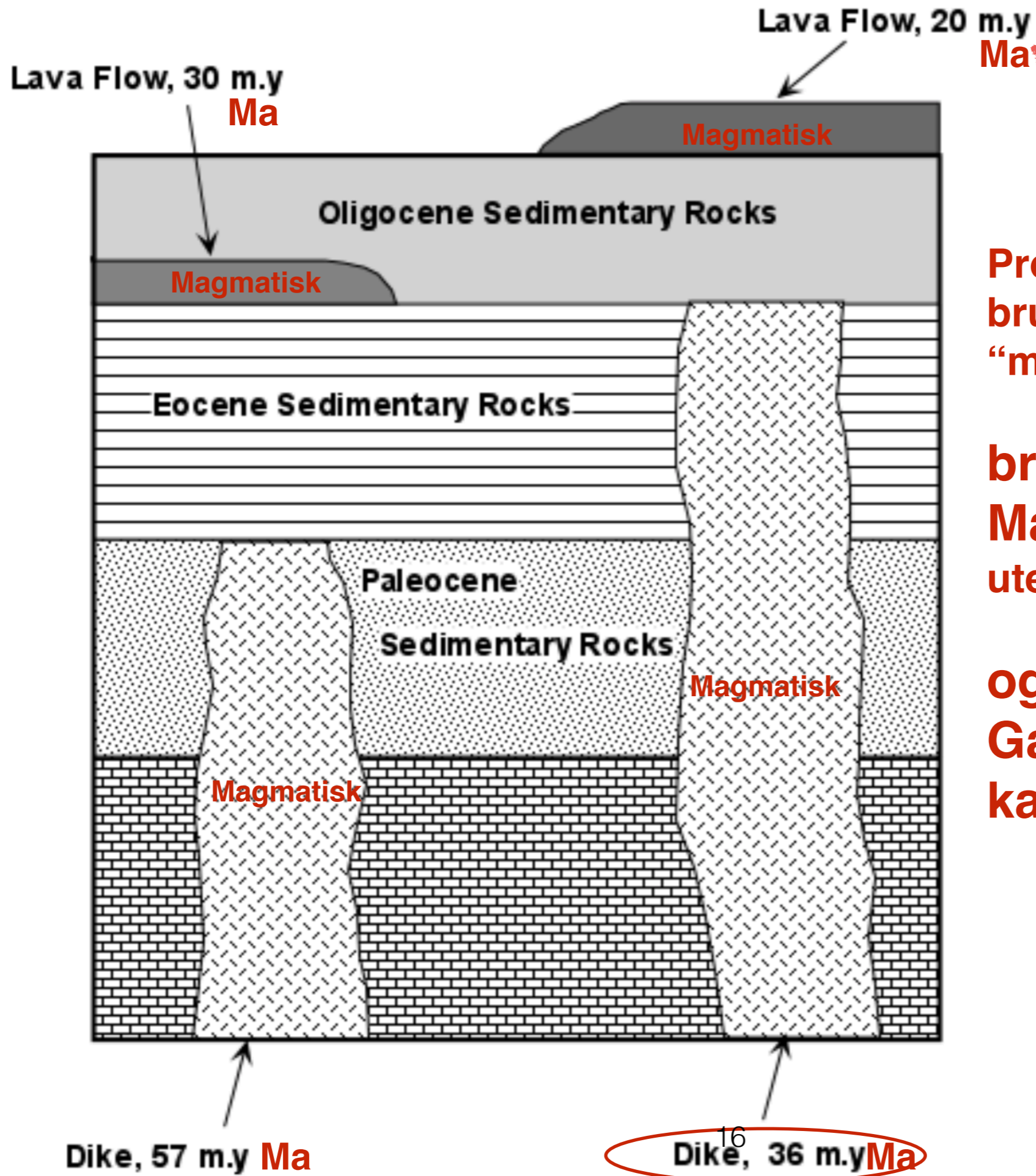
Paleocene sand

Basalt dike (80 million years old)

Cretaceous sandstone

Granite (125 million years old)

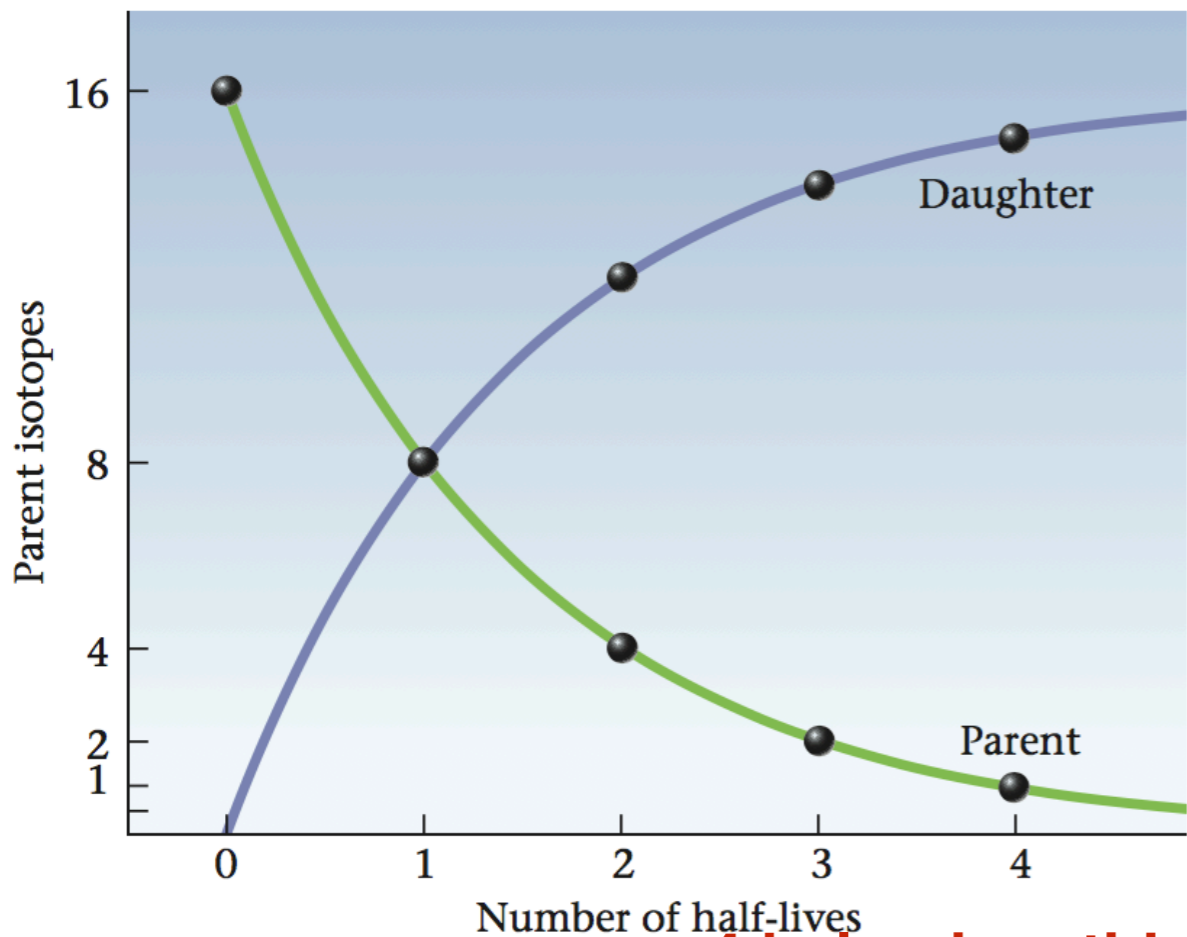
Profesjonelle geologer bruker ikke "m.y." eller "m.å."

bruk:

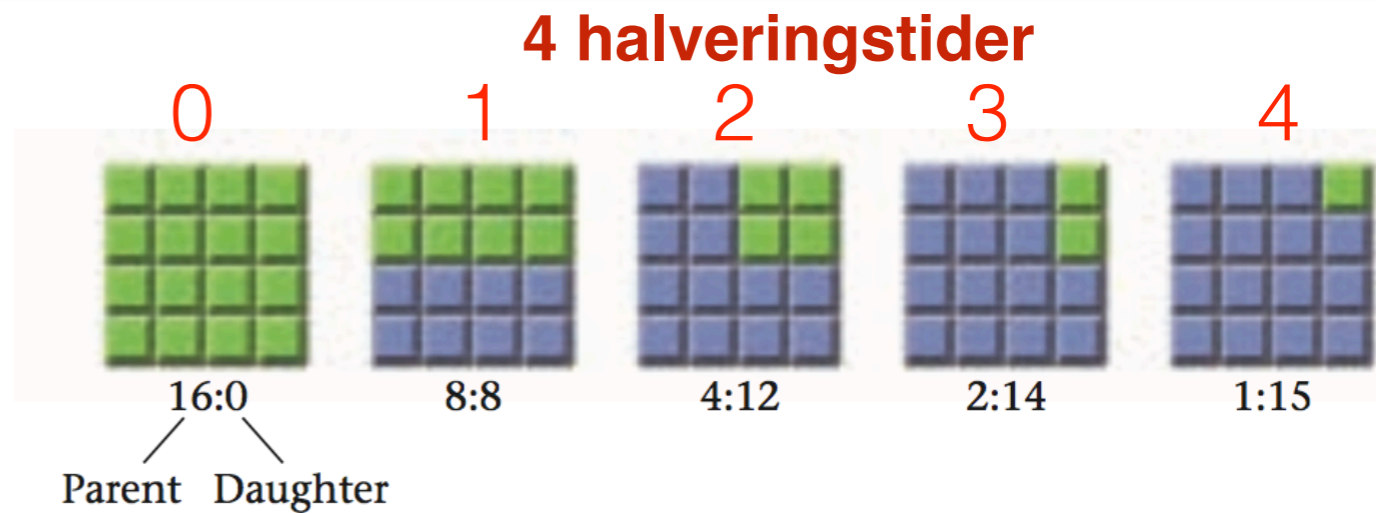
Ma (mega annum)
uten punktum

også:

Ga (giga annum)
ka (kilo annum)
(med liten k, merkelig nok)

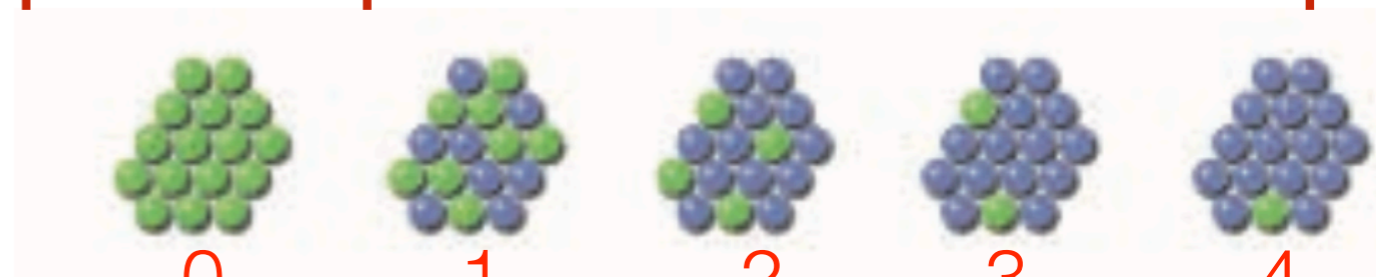
(a) 4 halveringstider

(b)

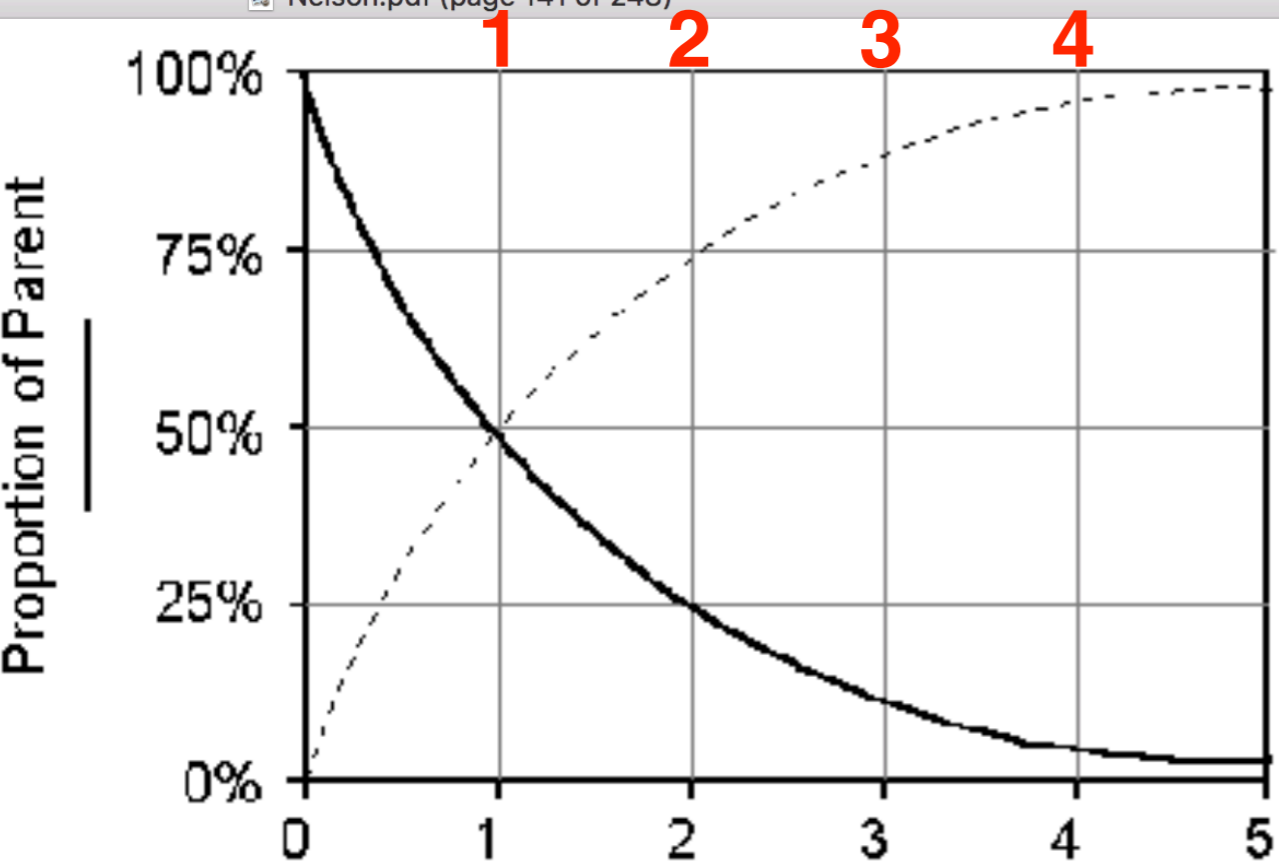
opphavs isotoper

datter isotoper

(c)

4 halveringstider

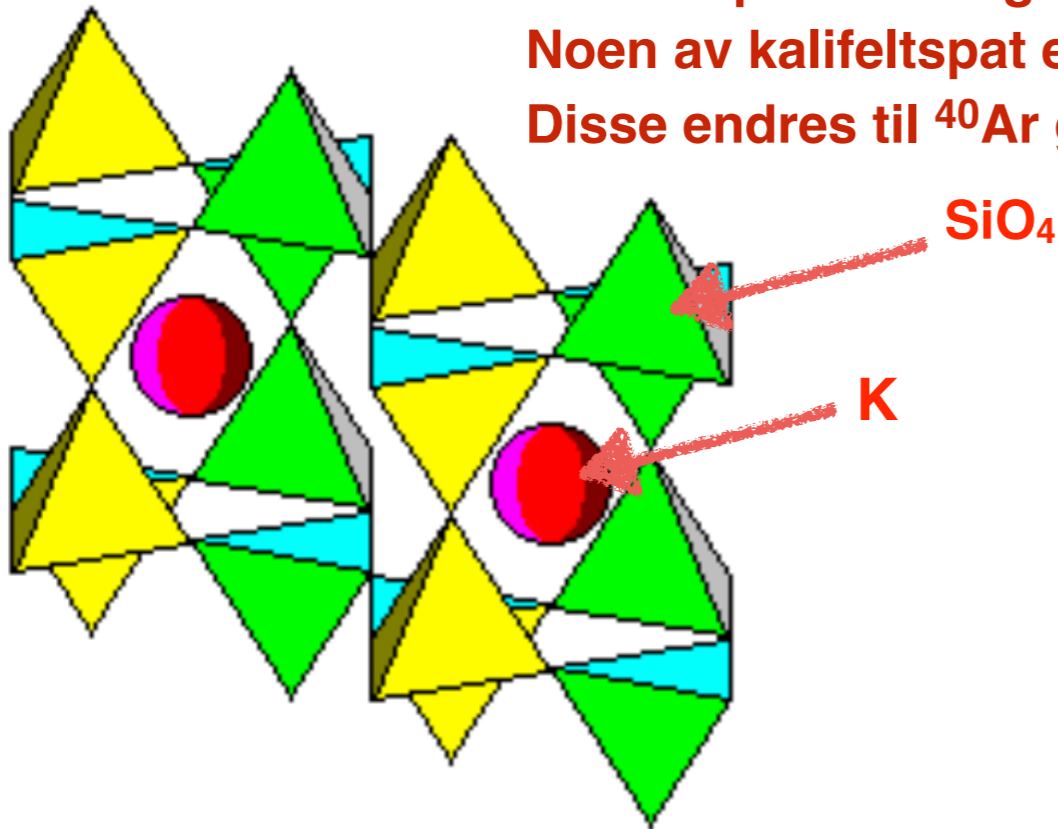

etter 5 halveringstider er det lite igjen!
etter 10 halveringstider er det for lite å måle presist.

Proportion of Daughter

Proportion of Parent

Kalifeltspat har en gitter, med SiO_4 tetraedrer (trekanter) og K atomer i mellom.
Noen av kalifeltspat er ustabile ^{40}K isotoper.
Disse endres til ^{40}Ar gass, som kanskje kommer bort.

The structure of the feldspars. The red atoms are potassium, sodium, or calcium. Since these atoms are cations, some of the tetrahedra contain aluminum (+3) instead of silicon (+4) to maintain charge balance.

Krills bussmodell: noen personer på bussen er "ustabile" (tilsvarer radioaktive K atomer)
De endres til fugler (tilsvarer Ar gass atomer) og flyr ut av bussen hvis et vindu er åpen.

Zirkon mineral har uran, og zirkon holdes lukket.
 Derfor det mest pålitelig mineral for datering av norske ba.

Nelson.pdf (page 142 of 248) ▾

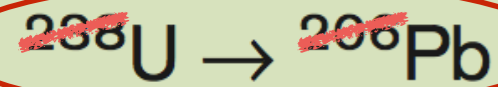
Parent	Daughter	$t_{1/2}$	Useful Range	Type of Material
^{238}U zirkon m.m.	^{206}Pb	4.5 b.y	>10 million years	Igneous Rocks and Minerals
^{235}U zirkon m.m.	^{207}Pb	710 m.y		
^{232}Th zirkon m.m.	^{208}Pb	14 b.y		
^{40}K kalifeltspat m.m.	^{40}Ar & ^{40}Ca	1.3 b.y	>10,000 years	
^{87}Rb kalifeltspat m.m.	^{87}Sr	47 b.y	>10 million years	
^{14}C kun organisk material	^{14}N	5,730 y	100 - 70,000 years	

TABLE 12.1 Isotopes Used in the Radiometric Dating of Rocks

Parent → Daughter	Half-Life (years)	Minerals in which the Isotopes Occur
$^{147}\text{Sm} \rightarrow ^{143}\text{Nd}$	106 billion ikke viktig	Garnets, micas
$^{87}\text{Rb} \rightarrow ^{87}\text{Sr}$	48.8 billion	Potassium-bearing minerals (mica, feldspar, hornblende)
$^{238}\text{U} \rightarrow ^{206}\text{Pb}$ ikke viktig	4.5 billion	Uranium-bearing minerals (zircon, apatite, uraninite)
$^{40}\text{K} \rightarrow ^{40}\text{Ar}$	1.3 billion	Potassium-bearing minerals (mica, feldspar, hornblende)
$^{235}\text{U} \rightarrow ^{207}\text{Pb}$	713 million Halveringstider er ikke viktig for geologer som bruker dem.	Uranium-bearing minerals (zircon, uraninite, apatite) Hvilke mineraler som kan brukes er mer viktig

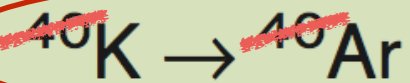
Sm = samarium, Nd = neodymium, Rb = rubidium, Sr = strontium, U = uranium, Pb = lead, K = potassium, Ar = argon

Kun dette bør pugges fra Marshaks liste

~~4.5 billion~~

Uranium-bearing minerals
(zircon, apatite, uraninite)

~~1.3 billion~~

Potassium-bearing minerals
kalifeltspat (mica, feldspar, hornblende)

nyttig forklaring om radiometrisk datering

Second, we must identify the right kind of minerals to work with. Not all minerals contain radioactive elements, but fortunately some common minerals do. For example, feldspar, mica, and hornblende contain potassium and rubidium, zircon contains uranium, and garnet contains samarium. Once we have identified appropriate minerals containing appropriate elements, we can set to work. Radiometric dating consists of the following steps.

- *Collecting the rocks:* Geologists collect fresh (unweathered) rocks for dating. The chemical reactions that happen during weathering may allow isotopes to leak out of minerals, in which case a date from the rock has no valid meaning.
- *Separating the minerals:* The fresh rocks are crushed, and the appropriate minerals are separated from the debris.
- *Extracting parent and daughter isotopes:* To separate out the parent and daughter isotopes from minerals, geologists either dissolve the minerals in acid or evaporate portions of them with a laser. This work must take place in a very clean lab, to avoid contaminating samples with parent or daughter isotopes from the atmosphere (► Fig. 12.19a).
- *Analyzing the parent-daughter ratio:* Geologists pass the dissolved or evaporated atoms through a mass spectrometer, a complex instrument that uses a magnet to separate isotopes from one another according to their respective weight, and then measures the ratio of parent to daughter isotopes (► Fig. 12.19b).

At the end of the laboratory process, geologists can define the ratio of parent to daughter isotopes in a mineral, and

from this ratio, calculate the age of the mineral. Needless to say, the description of the procedure here has been simplified—in reality, obtaining a radiometric date is time consuming and expensive and requires complex calculations. When they report radiometric dates, geologists report the uncertainty of the measurement. Uncertainty, which defines the range of values in which the true measurement probably lies, arises because no instrument can count atoms perfectly. Uncertainties for radiometric dates may be on the order of 1% or less. For example, a date may be reported as $200 \pm$ (plus or minus) 2 million years. Newer methods of dating produce results with uncertainties as small as 0.1%.

FIGURE 12.19 (a) A lab where samples are prepared for radiometric dating. The air must be exceedingly clean so that stray parent or daughter isotopes don't contaminate the samples. (b) The heart of this mass spectrograph, used for measuring isotope ratios, is a large magnet (the yellow coils).

(a)

s **FIGURE 12.19 (a)** A lab where samples are prepared for radiometric dating. The air must be exceedingly clean so that stray parent or daughter isotopes don't contaminate the samples. **(b)** The heart of this mass spectrograph, used for measuring isotope ratios, is a large magnet (the yellow coils).

(a)

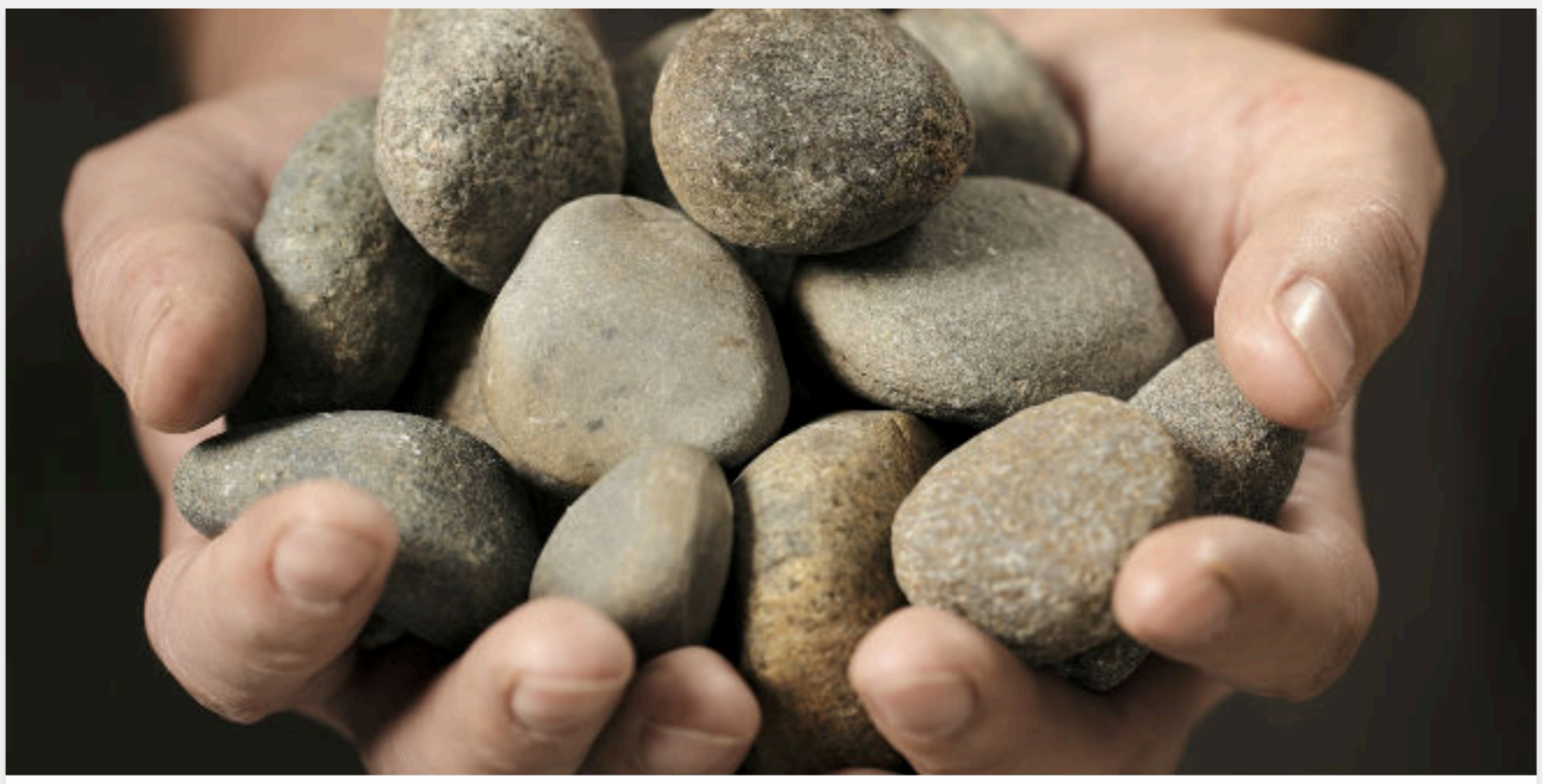
Her skilles det ønsket grunnstoffer fra andre grunnstoffer

Massespektrometer.

Maskin som lager et *spektrum* av isotoper med hjelp av sine ulike *masser*

Du kan være en personlig “masse-spektrometer”.

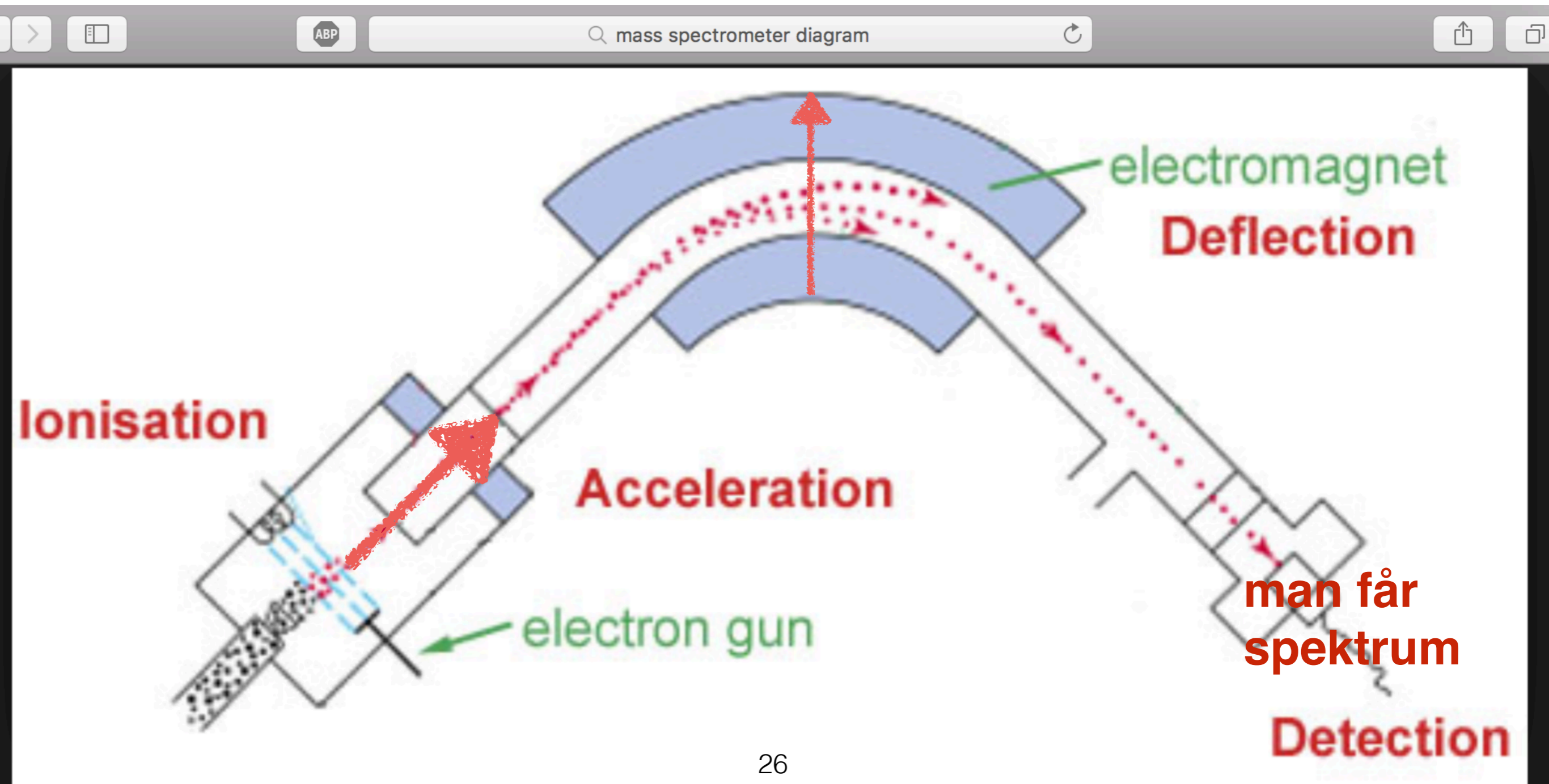

Du kaster stein så langt som mulig. De går en viss avstand, avhengig av sine masser. Tyngere stein går kortere avstander.

Massespektrometer

Man “skytter” atomer med ulike vekt (isotoper) i en rør forbi en magnet (farget blå i tegningen).

Magneten drar atomene (se pil),
og lette isotoper blir dratt mest.

What Does a Radiometric Date Mean?

At high temperatures, isotopes in a crystal lattice vibrate so rapidly that chemical bonds can break and reattach relatively easily. As a consequence, parent and daughter isotopes escape from or move into crystals, so parent-daughter ratios are meaningless. Because radiometric dating is based on the parent-daughter ratio, the “radiometric clock” starts only when crystals become cool enough for both parent and daughter isotopes to be locked into the lattice. The temperature below which isotopes are no longer free to move is called the **closure temperature** of a mineral. The closure temperature is typically significantly cooler than the melting temperature of a mineral. Not all minerals have the same closure temperature; for example, the closure temperature of hornblende (an amphibole) is higher than that of biotite (a mica). When we specify a radiometric date for a rock, we are defining the time at which a specific mineral in the rock cooled below its closure temperature.

With the concept of closure temperature in mind, we can interpret the meaning of radiometric dates. In the case of igneous rocks, radiometric dating tells you when a magma or lava cooled to form a solid, cool igneous rock. In the case of metamorphic rocks, a radiometric date tells you when a rock cooled from the high temperature of metamorphism down to a low temperature. If a rock cools quickly (as when a lava flow freezes), then all minerals yield roughly the same age, but if a rock cools slowly (as when a pluton cools slowly at depth in the Earth), minerals with high closure temperatures give older ages than minerals with low closure temperatures.

Can we radiometrically date a sedimentary rock directly? No. If we date the minerals in a sedimentary rock,

we determine only when the minerals making up the sedimentary rock first crystallized as part of an igneous or metamorphic rock, not when the minerals were deposited as sediment or when the sediment lithified to form a sedimentary rock. For example, if we date the feldspar grains contained in a granite pebble in a conglomerate, we’re dating the time when the granite cooled below feldspar’s closure temperature, not when the pebble was deposited by a stream. The age of mineral grains in sediment, however, can be useful. In recent years, geologists have undertaken studies to determine the ages of detrital (clastic) grains; by doing so, they can learn the age of the rocks in the region where the sediment originated.

Om systemet er “åpen” eller “lukket” avhenger i stor grad av temperatur. “Closure temperature”

(Husk bussmodellen. Hvis temp er høy, åpnes vinduene.)

Parent	Daughter	$t_{1/2}$	Useful Range	Type of Material
^{238}U	^{206}Pb	4.5 b.y	>10 million years	Igneous Rocks and Minerals
^{235}U	^{207}Pb	710 m.y		
^{232}Th	^{208}Pb	14 b.y		
^{40}K	^{40}Ar & ^{40}Ca	1.3 b.y	>10,000 years	
^{87}Rb	^{87}Sr	47 b.y	>10 million years	
^{14}C	^{14}N	5,730 y	100 - 70,000 years	Organic Material

**Karbon 14 datering er best kjent hos folk flest.
Men ^{14}C halveringstid er for kort for geologi.
Kan ikke datere noe som er eldre enn ca. 10 halveringstider.
Så ved mer enn ca 57000 år er ^{14}C ikke brukbar.
 ^{14}C er godt egnet for arkeologi og organisk material.**